

XXXIII. KOLOKVIUM MLADÝCH JAZYKOVEDCOV¹

Tomáš Huntata

Mladí jazykovedci dostávajú mnoho príležitostí, kde si môžu preveriť svoje vedecko-metodologické penzum a prezentačné zručnosti. Jednou z takýchto príležitostí je aj *Kolokvium mladých jazykovedcov* (KMJ), ktoré každoročne zastrešuje Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV, v. v. i. (SJS pri JÚĽŠ SAV), za pomoci pobočiek sústredených pri jednotlivých katedrách či ústavoch fakúlt na Slovensku. V roku 2024 sa KMJ konalo v dňoch 4. – 6. 12. v horskom hoteli Šachtička pod záštitou banskobystrickej pobočky SJS pri JÚĽŠ SAV pri Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (FF UMB, Banská Bystrica). V poradí už XXXIII. kolokvium mladých jazykovedcov sa tešilo bohatej účasti prezentovaných príspevkov. Prijatých bolo 46 abstraktov príspevkov a počas troch (programom nabitých) dní bolo predstavených 38 príspevkov.

33. ročník kolokviálnych stretnutí otvoril prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD. (FF UMB, Banská Bystrica), vyslovujúc povzbudivé slová, ktorých účelom bolo motivovať účastníkov užiť si jednotlivé dni plné vedy. „Prajem nám, aby sme roztvárali cenné priateľstvá a aby sme sa rozprávali o vede ako dobrodružstve a niečom krásnom. Nech sa nám darí!“ Po ňom prítomných účastníkov pozdravila a privítala aj Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D., vedecká tajomníčka SJS pri JÚĽŠ SAV.

Onomastický blok prednášok odštartoval **Patrik Jakubek** (JÚĽŠ SAV, Bratislava), ktorý sa v svojom príspevku zamerl na pojem *neštandardné urbanonymum*, jeho komunikačnú platnosť a (ne)možnosť využívať tieto názvy v publicistických textoch. Potom predstavil analýzu vybraných súčasných neštandardizovaných urbanonym mesta Sereď, napr. názvov ulíc, parkov, námestí. **Filip Pacalaj** (JÚĽŠ SAV, Bratislava) v rámci diachrónneho porovnania medzi rokmi 1995 a 2004 analyzoval honorifikačné urbanonymá spojené so Slovenským národným povstaním. **Veronika Gondeková** (FF UMB, Banská Bystrica) sa zaoberala tvorbou synchronných modelov vlastných mien cintorínov na Slovensku s cieľom identifikovať funkčné členy,

¹ Príspevok bol pripravený v rámci riešenia grantu VEGA č. 2/0027/25 *Slovník súčasného slovenského jazyka – 8. etapa (koncipovanie a redigovanie slovníkových hesiel a s tým spojený lexikologicko-gramatický a korpusový výskum)*.

modely a sémantické polia vo zvolenej výskumnej báze. **Eli Vanyova Kanova** (JÚLŠ SAV, Bratislava) sa sústredila na porovnávanie štruktúr ženských priezvisk v bulharskom a slovenskom jazyku, poodhaľujúc predovšetkým jazykové a kultúrne nuansy v oboch slovanských jazykoch. Vzhľadom aj na možnosť neprechyľovania ženských priezvisk konštatovala istý posun k rodovej rovnosti.

Blok venovaný gramatike otvoril **Milan Kolesík** (Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa; ďalej FF UKF, Nitra) s príspevkom o denazalizácii samohlások v litovských slovesách, ktorú sprevádzajú hláskové zmeny v koreni pri ohýbaní. **Martin Alldrick** (Univerzita v Surrey, Guildford) prezentoval výsledky svojich dvoch výskumov – korpusového a experimentálneho – so zameraním na výskyt dvojtvarov v slovenčine od r. 1843 po súčasnosť. Autorovi vyplynulo niekoľko záverov: preskriptívne diela nadmerne predpisovali dvojtvary, v slovenčine sa ustálil nerovnomerný proces vymieňania dvojtvarov a syntax nevyplýva na používanie variantov. Referát **Adama Bajzu** (Filozofická fakulta Univerzity sv. Cyrila a Metoda; ďalej FF UCM, Trnava) bol orientovaný na tvorbu blendov (zmiešanín) a ich morfosyntaktické vzťahy v angličtine a slovenčine s dôrazom na externú štruktúru – výber zdrojových slov a ich syntaktickú klasifikáciu. **Ivana Šrámeková** (JÚLŠ SAV, Bratislava) predstavila vnímanie numerálií v starších gramatikách – od začiatku spisovného obdobia, t. j. ich spracovanie u A. Bernoláka, L. Štúra, M. Hatalu a S. Czambela.

Ako prvá v rámci poobedného bloku prednášok dostala slovo **Kristýna Březiňová** (Filozofická fakulta Ostravskej univerzity; ďalej FF OU, Ostrava), ktorá skúmala, ako budúci učitelia vnímajú etnický a frekvenčne odlišné mená a ako tieto vnímania ovplyvňujú ich pedagogické hodnotenie žiakov. **Alina Borysiuk** (Kyjevská národná univerzita Tarasa Ševčenka; ďalej KNU, Kyjev) analyzovala variabilitu zápisov antroponým, konkrétne mien a priezvisk, v dokumentoch ukrajinskej obce Horodok. **Allu Tytok** (KNU, Kyjev) zaujímal vplyv štátnej jazykovej politiky a aktívna úloha spoločnosti pri transformácii podnikateľských názvov. Tento prednáškový blok zakončili **Liudmyla Kravchenko**, **Anastasiia Nosok** a **Mariia Savenok** (KNU, Kyjev) socioonomasticky ladeným príspevkom, v ktorom sa venovali názvom obchodov a reklamným textom. Výsledkami poukázali aj na viditeľne rastúci vplyv anglického jazyka vo sfére obchodu.

V ďalšom bloku, týkajúcom sa otázok jazykového poradenstva a jazykového manažmentu, boli témou vystúpenia **Dáše Cimermanovej** (JÚLŠ SAV, Bratislava) jazykové problémy, mýty a jazykové dezinformácie vyskytujúce sa v poradenskej praxi a ich porovnanie s inými typmi dezinformácií. **Klára Dvořáková**, **Barbora Martinkovičová** a **Eva Pospíšilová** (Ústav pro jazyk český AV ČR; ďalej ÚJČ AV ČR, Praha) v metodologicky zameranom príspevku prezentovali pripravovaný výskum, ktorý sa v súvislosti s rastúcim dôrazom na genderovú inkluzív-

nosť sústreďuje na analýzu vyslovovania/čítania substantív obsahujúcich znak hviezdíčky, ktorá zastupuje rozličné rodové identity v texte. **Barbora Martinkovičová** (ÚJČ AV ČR, Praha) konfrontovala neinštitucionálne jazykové poradenstvá v online prostredí (facebookové skupiny, blogy) s tradičnými inštitucionálnymi poradňami. **Eva Pospíšilová** (ÚJČ AV ČR, Praha) zosumarizovala otázky používateľov jazyka vzťahujúce sa na skratky a značky, ako aj odpovede jazykovej poradne ÚJČ AV ČR.

Druhý kolokviálny deň pokračovala **Patricie Šinkovičová** (Pedagogická fakulta Karlovej univerzity, Praha), ktorá skúmala možnosti, ako didakticky transformovať učivo o doplnku do výučby češtiny na 2. stupni ZŠ, keďže sa tento vetný člen dostal na okraj didaktického záujmu a má nejednoznačnú pozíciu aj v odborných bohemistických prácach. **Iveta Káčerová** (FF UCM, Trnava) sledovala znalosti nemeckého jazyka u žiakov na začiatočníckej úrovni týkajúce sa kolokácií, zároveň podotkla, že tejto téme sa v učebniciach nemčiny nevenuje dostatočná pozornosť.

Nasledujúci prednáškový blok otvoril **Milan Kolesík** (FF UKF, Nitra) komparatívnou analýzou morfológických prostriedkov kategórie aspektu v litovčine a troch západoslovenských jazykoch – slovenčine, češtine a poľštine. Ďalšiu kontrastívnu analýzu, tentokrát slovensko-francúzsku, ponúkla **Lucia Ráčková** (FF UMB, Banská Bystrica), ktorej cieľom bolo identifikovať, analyzovať a kategorizovať miratívne odtienky (prekvapenie, uvedenie novej informácie, neočakávanosť vzhľadom na moment prehovoru) v Urbanovom románe *Živý bič* (2003) a jeho francúzskom preklade *Le fouet vivant* (Chateau 2013).

Tematika rečového prejavu obyvateľov/migrantov hovoriacich po rusky v Plzni a Plzenskom kraji spájala nasledujúce tri príspevky: **Anastasija Šestakova** (Západočeská univerzita; ďalej ZČU, Plzeň) sa zaoberala extralingvistickými charakteristikami (napr. vek respondenta v čase príchodu do ČR) vplyvujúcimi na reč tohto obyvateľstva. Závety výskumu môžu pomôcť lepšie opísať súčasný stav jazyka v inom jazykovom prostredí a pochopiť vplyv mimojazykových faktorov na vývoj „českej“ ruštiny. **Milana Abdulloyeva** (ZČU, Plzeň) sa koncentrovala na sociokultúrny kontext ruskojazyčného obyvateľstva Plzne, vplyv českého jazykového prostredia na jeho jazykový prejav či úlohu ruského jazyka pri zachovávaní pôvodnej kultúrnej identity. **Angelina Krasnova** (ZČU, Plzeň) analyzovala materiál získaný z nahrávok reči s dôrazom na (ne)správne používanie predložiek a predložkových konštrukcií u rusky hovoriacich obyvateľov mesta Plzeň. **Michaela Majerčíková** (JÚLEŠ SAV, Bratislava) sa sústredila na komparáciu vybraných lexikografických diel z obdobia predpisovnej slovenčiny s dôrazom na nejednotnosť prekladov, najmä prekladov pomenovaní exotických zvierat. Prispieva k hlbšiemu pochopeniu jazykovej diverzity na Slovensku **Martina Kotvanová**

(JÚLŠ SAV, Bratislava) odprezentovala príspevok zameraný na vnímanie slovenských nárečí obyvateľmi Záhoria, pričom vo výskume uplatnila metódy percepčnej dialektológie. **Ján Teodor Gajdoš** (Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov) vystúpil s referátom orientovaným na textologickú analýzu udalostí v Ruskom impériu zo začiatku 20. stor., zaznamenaných v dobových slovenských a ruských periodikách. **Dominik Gazdič** (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Bratislava) sa venoval typologickej charakteristike vojnového tlmočníka, porovnáva- júc črty sovietskych a nemeckých tlmočníkov počas 2. sv. vojny. **Samuel Žeňuch** (FF UCM, Trnava) sa zaoberal teoretickým rozpracovaním, vznikom a využitím antiprísloví v slovenských médiách.

Frazeologický blok otvorila **Marieta Pastorková** (FF UMB, Banská Bystrica), v rámci ktorého rekonštruovala jazykový obraz nosa v slovenčine, zameriavajúc sa na interpretáciu stereotypných predstáv o nose z hľadiska kognitívnej etnolingvistiky. V komparatívnej štúdií **Anita Hut'ková** (FF UMB, Banská Bystrica) interpretovala frazémy so somatizmom *päta* v slovenčine a maďarčine. **Dominika Bednáriková** (FF UKF, Nitra) sa pozrela na *Jazykový obraz múdrosti a hlúposti v slovenskom frazeologickom fonde*. Komparatívnu analýzu jazykového obrazu sveta vyjadreného prostredníctvom hádaniek o častiach ľudského tela v slovenčine a ruštine demonštrovala **Mariya Jadroňová** (FF UMB, Banská Bystrica).

V ostatnom bloku priniesla **Gabriela Rapošová** (FF UMB, Banská Bystrica) sondáž do vybraných pedagogických dokumentov pre nižšie sekundárne vzdelávanie. Polykódové reklamné texty v ruskom a slovenskom kultúrnom prostredí kombinujúce jazykové, vizuálne, grafické a symbolické prvky zaujali **Fedora Miliaeva** (FF UKF, Nitra). **Natália Kováčová** (Filozofická univerzita Masarykovej univerzity, Brno) sa zamerala na analýzu paralingvistických javov v živých televíznych športových komentároch. Druhý kolokviálny deň ukončila **Štefánia Budzáková** (Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava) s iniciačnou štúdiou zaoberajúcou sa kategóriou zrozumiteľnosti v politickej rétorike a jej úlohou v inkluzívnom procese spoločnosti.

V posledný konferenčný deň odzneli dve plenárne prednášky. V prvej prednáške **Romana Krolčíková** (JÚLŠ SAV, Bratislava) predstavila špecifiká pravopisnej stránky internetovej sféry – vlogosféry. Súbor všetkých príspevkov ukončila **Veronika Kapasná** (UMB, Banská Bystrica) vystúpením na tému *Jazyková (ne)konformnosť Miroslava Válka optikou ideologicky podmieneného mediálneho diskurzu 80. rokov 20. storočia*. Nasledovala diskusia, v rámci ktorej sa spresnili metodologické osobitosti odprezentovaných výskumov, ako aj vyslovili chvály či podnety k daným problematikám.

KMJ oficiálne ukončil prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD., prejavujúc vďaka všetkým účastníkom. Poukázal na naplnenie jeho želania – vonku rozfúkané a zasnežené

stromy v kontraste s vľúdnym a príjemným, spoločne prežitým časom vo vnútri. Online verzia zborníka abstraktov predstavených príspevkov sa nachádza v repozitári FF UMB^[1]. Zborník jednotlivých príspevkov pripravujú organizátori kolokvia. Ďalší ročník – v poradí XXXIV. – kolokviálnych stretnutí sa bude organizovať pod záštitou nitrianskej pobočky SJS pri JÚLŠ SAV.

Internetové zdroje

- [1] JADROŇOVÁ, M. – PASTORKOVÁ, M. (eds.) (2024) *VARIA XXXIII : Zborník abstraktov z XX-XIII. kolokvia mladých jazykovedcov (Banská Bystrica – Šachtičky 4. 12. – 6. 12. 2024)*. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Dostupné na internete: <https://repo.umb.sk/items/a0ca79f2-5203-4546-9b1f-9e774a31806d> (cit. 7. 1. 2025).

Tomáš Huntata

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i.

Panská 26, 811 01 Bratislava

E-mail: tomas.huntata@juls.savba.sk